

LÄHTEÜLESANNE

30.06.2015

Laiapindse riigikaitse õiguslik regulatsioon

Laiapindse riigikaitse õigusliku regulatsiooni lähteülesande eesmärk on määratleda laiapindse riigikaitse kontseptsiooni rakendamise seisukohalt olulised valdkonnad ja teemad, mis vajavad täiendavat analüüsimist või reguleerimist pärast Riigikogu poolt 11.02.2015 vastu võetud RiKSi jõustumist. Lähteülesande aluseks on Vabariigi Valitsuse 29.05.2015 korraldusega nr 231 kinnitatud „Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2015–2019“ punkt 6.2. Lähteülesandes kirjeldatud tegevuste rahastamine kavandatakse õigusloomeprojektina perioodi 2014-2020 struktuuritoetuste vahenditest (prioriteetse suuna 12 „Haldusvõimekus“ meetmest 12.1 „Riigi võimekuse tõstmine inimressursside arendamise ja institutsionaalse suutlikkuse parendamise kaudu“ ning meetmest 12.2 „Poliitikakujundamise kvaliteedi arendamine“).

Lähteülesande koostamisel on lähtutud RiKS eelnõu menetluse käigus esitatud ettepanekutest ja märkustest ning Riigikantselei kokku kutsutud ministeeriumite esindajate ümarlual esitatud ettepanekutest. Laiapindse riigikaitse kontseptsiooni rakendamiseks on vajalik analüüside, väljatöötamiskavatsuste, eelnõude ja nende seletuskirjade koostamine (vt allpool), aga ka avalikud arutelud, teabepäevad ja üldsuse informeerimine. Kodifitseerimisprojekti kaudu on võimalik kõige paremini kaasata kõiki ministeeriume ja teisi asutusi, kelle ülesandeks on riigikaitse korraldamine ja Eesti riigi turvalisuse tagamine.

1	Eesmärgid ja seni tehtud töö.....	2
1.1	Vabariigi Valitsuse seatud eesmärgid	2
1.2	Seni tehtud töö ja tööde rahastamine	2
2	Lähteülesanne edasiseks tööks	2
2.1	Põhiseadusliku raami senisest selgem sisustamine	2
2.2	Riigikaitseõiguse korrastamine.....	3
2.2.1	Riigikaitseõigust reguleerivate õigusaktide süstemaatika	4
2.2.2	Riigi toimimine kriisiolukordades	5
2.2.3	Riigikaitseõiguse vajalike eriregulatsioonide väljatöötamine.....	6
3	Õigusloomeprojekti töökorraldus	7

1 Eesmärgid ja seni tehtud töö

1.1 Vabariigi Valitsuse seatud eesmärgid

Vabariigi Valitsuse 29.05.2015 korraldusega nr 231 kinnitatud „Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2015–2019“ kohaselt peab Vabariigi Valitsus „Eesti iseseisva kaitsevõime tagamisel võrdselt oluliseks kõrgetasemelise ettevalmistusega kutselisi kaitseväelasi, hästi kokkuharjutanud reservväelasi, pühendunud kaitsepolitset, kodanikukohust täitvaid ajateenijaid ning tihedat koostööd tsiviilstruktuuridega. Töötame selle nimel, et taotleda riigikaitse arengus võimalikult suurt poliitilist ühisosa. Valitsusliidu eesmärkideks Eesti julgeoleku suurendamisel on: heidutuse kasv sõjalise agressori vastu, iseseisva sõjalise kaitsevõime kiirem väljaarendamine, võime seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega, võime kiirelt lahendada hübriidkonflikte ja Eesti ühiskonna sidususe suurendamine ning valmisolek seista vastu infosõjale.“ Selle eesmärgi ühe meetmena kavandas Vabariigi Valitsus järgmise meetme „6.2 Jätkame laiapindse julgeoleku ja riigikaitse juurutamist ning suurendame peaministri ja Riigikantselei rolli selle juhtimisel. Töötame välja ja võtame vastu Riigikaitse seaduse rakendamiseks vajalikud õigusaktid. Viime lõpuni 2011. aasta Põhiseaduse muutmise tuleneva riigikaitse juhtimise reformi, sisustades valitsuse, sh Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni keske rolli riigikaitse korraldamises.“ ning selle täitmiseks kavandatava ühe tegevusena laiapindse riigikaitse õigusliku reguleerimise lähteülesande koostamist.

1.2 Seni tehtud töö ja tööde rahastamine

01.01.2016 jõustub Riigikogus 11.02.2015 vastu võetud RiKS. Lähteülesande alusel tehtava töö eesmärk on analüüsida RiKS jõustumise ja rakendamise seotud ning seadust koostades täiendavalt tõstatatud probleeme ning pakkuda välja laiapindse riigikaitse kontseptsiooniga kokku sobivad lahendused.

Käesolev lähteülesanne on koostatud eesmärgiga taotleda lisarahastust õigusloomeprojektina perioodi 2014-2020 struktuuritoetuste vahenditest (prioriteetse suuna 12 „Haldusvõimekus“ meetmest 12.1 „Riigi võimekuse tõstmine inimressursside arendamise ja institutsionaalse suutlikkuse parendamise kaudu“ ning meetmest 12.2 „Poliitikalukujundamise kvaliteedi arendamine“). Riigikaitseõiguse kodifitseerimine on otsustatud algatada haldusvõimekuse valdkondliku komisjoni 14.04.2015.a. otsusega.

2 Lähteülesanne edasiseks tööks

2.1 Põhiseadusliku raami senisest selgem sisustamine

Probleemipüstitus: riigikaitseõiguse korrastamise seisukohast vajab senisest põhjalikumalt analüüsi ning selgemat sisu põhiseaduslik raamistik. Revisjoni korras tuleb hinnata, kas põhiseaduses loetletud erikordade – eriolukord, erakorraline seisukord ja sõjaseisukord – loetelu on ammendav või võib seadusega luua täiendavaid erikordi ning sellest lähtuvalt kitsendada isikute põhiõigusi, samuti hinnata põhiseaduse muutmise vajadust. Täiendavat analüüsi vajab, kas põhiseaduses sätestatud mõistega „mobilisatsioon“ on mõeldud pelgalt sõjalise kaitse valmisoleku taseme tõstmist või hõlmab see ka tsiviilstruktuuride koondamist riigi ja ühiskonna kaitseks. Täpsemalt vajab sisustamist PS §-s 54 sätestatud kodaniku kohustus olla ustav põhiseaduslikule korrale (nt keeld teha koostööd okupatsioonivõimudega vms) ning milliseid meetmeid võib sellise kohustuse rikkumise ohu tõrjumiseks kasutada (nt jälitustoimingud, arest jms).

Eesmärk: põhiseaduse riigikaitset puudutav regulatsioon kataks või arvestaks vajadusel ka nüüdisaegse nn hübriidsõja ohu stsenaariumiga ning võimaldaks riigil teostada tõhusat heidutust, sõjalist kaitset ja mittesõjalist kaitset terrorismi ja muu teise riigi otsesest sõjalisest ründest mitte lähtuva sõjalise ründega võrreldava ohu suhtes. Omada selgust riigikaitse ja sõjalise riigikaitse juhtimise erinevatest tasanditest ja pädevustest.

Ülevaade: Eesti Vabariigi riigikaitse aluseks on [Eesti Vabariigi põhiseadus](#) (PS). Vastavalt PS § 1 lõikele 1 ja § 2 lõikele 1 on Eesti iseseisev ja sõltumatu demokraatlik vabariik, mille maa-ala, territoriaalveed ja õhuruum on lahutamatu ja jagamatu tervik. PS § 48 lõike 2 kohaselt võib relvi valdavaid, sõjaväeliselt korraldatud või sõjalisi harjutusi harrastavaid ühinguid asutada vaid eriloal. PS § 54 lõigetes 1 ja 2 sätestatakse: „Eesti kodaniku kohus on olla ustav põhiseaduslikule korrale ning kaitsta Eesti iseseisvust. Kui muid vahendeid ei leidu, on igal Eesti kodanikul õigus osutada põhiseadusliku korra vägivaldsele muutmisele omaalgatuslikku vastupanu.“

Vastavalt PS § 65 on Riigikogu volitused riigikaitse valdkonnas võtta vastu seadusi ja otsuseid (punkt 1), ratifitseerida ja denonsseerida välislepinguid (punkt 4), esitada avaldusi ja deklaratsioone (punkt 11), kehtestada riiklikke autasusid ja sõjaväelisi auastmeid (punkt 12), kuulutada välja erakorraline seisukord (punkt 14) ja Vabariigi Presidendi ettepanekul sõjaseisukord, mobilisatsioon ja demobilisatsioon (punkt 15).

PS § 78 kohaselt esindab Vabariigi President riigikaitse valdkonnas Eesti Vabariiki rahvusvahelises suhtlemises (punkt 1), kuulutab välja seadused (punkt 6) ja annab seadlusi (punkt 7), annab riiklikke autasusid ja sõjalisi auastmeid (punkt 15), on Eesti riigikaitse kõrgeim juht (punkt 16), teeb Riigikogule ettepanekud sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni ning erakorralise seisukorra väljakuulutamiseks (punkt 17) või kuulutab agressiooni korral välja sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni (punkt 18).

PS § 87 kohaselt viib Vabariigi Valitsus riigikaitse valdkonnas ellu riigi sise- ja välispoliitikat (punkt 1), suunab ja koordineerib valitsusasutuste tegevust (punkt 2) ning korraldab suhtlemist teiste riikidega (punkt 7), samuti kuulutab välja eriolukorra (punkt 8). PS § 106 kohaselt ei saa rahvahääletusele panna erakorralise seisukorra kehtestamise ja lõpetamise ning riigikaitse küsimusi.

Riigikaitse korraldus on täpsemalt reguleeritud PS §§-des 124—131. Eraldi riigikaitse peatükk oli juba 1920. a põhiseaduses ning selle §-d 78–82 sätestasid seadusereservatsiooni kodanike riigi kaitsmisele kaasamise kohta; rahuajal kaitseväge allumise valitsusele, sõjaajal ülemjuhatajale; mobilisatsiooni väljakuulutamise Riigikogu poolt ja erandina valitsuse poolt, kui võõrriigi tegevus vastab agressiooni tunnustele. 1933. a põhiseaduse parandustega läksid valitsuse volitused riigipeale ning 1937. a põhiseadusega avarus ja täpsustus riigikaitse põhiseaduslik regulatsioon, reguleeriti kaitseisukord, mille eesmärk oli sisejulgeoleku tagamine; printsiip, et kaitseväeteenistuses olijatele tuleb põhiõigused ja vabadused tagada võrdset teiste kodanikega, erandeid sellest võis teha vaid seadusega; samuti sätestati valitavate riigiorganite volituste pikenedamine sõja- või kaitseisukorra ajal. (vt www.pohiseadus.ee, sub ptk 10)

PS § 124 sätestatakse totaalkaitse põhimõtte, mille kohaselt on „*igal Eesti Vabariigi kodanikul, olenemata soost, õigus ja kohustus võtta osa riigikaitsest. Osavõtt ei tähenda ainult teenimist kaitseväes, sest riigikaitsest osavõtu määramisel tuleb lähtuda riigikaitse laiast käsitlest ning arvestada, et sõja ajal osalevad riigi kaitsmises kõik asutused ja organisatsioonid oma pädevuse piires. [–] Riigil on õigus kasutada kaitseks kõiki olemasolevaid vahendeid ja võimalusi. Riigikaitse tähendab seega kõiki täidesaatva võimu poolt elluviidavaid tegevusi eri valdkondades, mille eesmärk on hoida ära ja vajadusel tõrjuda Eesti-vastaseid rünnakuid. Kuna tänapäeva konfliktid hõlmavad lisaks sõjalisele tegevusele ka muid eluvaldkondi – küberrünnetest diplomaatilise tegevuseni –, peab efektiivne riigikaitse olema laiem vaid sõjalisest tegevusest. [–] Nimetatud säte annab võimaluse kaasata Eesti kodanikke mitte ainult sõjalisse kaitse, vaid ka muudesse valdkondadesse, mis on seotud riigi kaitsmisega sõjaseisukorra ajal või selleks valmistumisel.*“ (www.pohiseadus.ee, sub § 124). Sellest järelduvalt on vajalik reguleerida riigikaitse korraldus, mis hõlmab sõjalise riigikaitse kõrval ka muid riigikaitse valdkondi, ühtse ja tervikliku korraldusena (nn laiapindne riigikaitse).

Tegevus: Koostada analüüs, kas PS riigikaitse peatükk või muud sätted vajavad muutmist, täpsustamist või täiendamist nüüdisaegseid riigi julgeolekut ohustavaid riske arvestades. Määratlema riigikaitse korraldamise ja juhtimise seotud probleemid ja nende lahendamise võimalused.

2.2 Laiapindse riigikaitse õigusliku regulatsiooni korrastamine

Riigikaitseõiguse korrastamisel tuleb terviklikult analüüsida riigi toimimist erinevates kriisiolukordades ning viia riigi tegutsemine ühtsetele alustele.

2.2.1 Riigikaitseõigust reguleerivate õigusaktide süstemaatika

Probleemipüstitus: jätkuvalt kehtib Eesti õigussüsteemis mitmeid erinevaid seadusi, mis kõik reguleerivad riigikaitsega seonduvat, ent mis ei ole seni piisavalt selgelt omavahel seostatud. Laiapindset riigikaitset reguleerivatel seadustel ei ole selgelt üldosa ehk kõiki õigusakte läbivaid põhimõtteid.

Eesmärk: laiapindse riigikaitse õigusliku regulatsiooni killustamise vältimiseks ja süsteemsuse tagamiseks koondada riigi sõjalise kaitse ja muud riigi julgeolekut puudutavad regulatsioonid (sh riigikaitse ülesanded, riigikaitse kohustused, riigikaitse varud, riigikaitse koormised jms) võimalikult vähestesse loogiliselt süstematiseeritud õigusaktidesse ning vältida õigusliku regulatsiooni dubleerimist.

Ülevaade: kehtivas õiguses reguleerivad riigikaitset ja sellega seotud erikordasid järgmised õigusaktid:

- [kaitseväeteenistuse seadus](#) kirjeldab kaitseväekohustuse ja -teenistuse põhimõtteid ja korraldust
- [Kaitseväe korralduse seadus](#) sätestab Kaitseväe õigusliku seisundi, ülesanded, ülesehituse, juhtimise alused ja jõu kasutamise alused
- [Kaitseliidu seaduses](#) sätestatakse Kaitseliidu koht riigikaitstes, tema ülesanne, ülesehitus, tegevuse ja juhtimise õiguslikud alused ning koostöö teiste isikutega
- [riigikaitse seadus](#) reguleerib riigikaitse rahu- ja sõjaaegse korralduse ning mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni korralduse, Eesti Vabariigi osalemise rahvusvahelises sõjalises koostöös ja riigikaitseobjektide kaitse (kuni 31.12.2015 reguleerivad sama valdkonda järgmised õigusaktid:
  - [rahuaja riigikaitse seadus](#) reguleerib rahuaja riigikaitse korraldust
  - [sõjaaja riigikaitse seadus](#) reguleerib sõjaaja riigikaitse korraldust
  - [rahvusvahelise sõjalise koostöö seadus](#) reguleerib Eesti Vabariigi rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemise õiguslikke aluseid);
- [riigikaitse sundkoormise seadusega](#) kehtestatakse riigikaitse sundkoormised ning nende määramise ja täitmise kord (välja arvatud tökohustus, mis on reguleeritud riigikaitse seaduses);
- [erakorralise seisukorra seadus](#) reguleerib erakorralise seisukorra väljakuulutamise põhialused ja korralduse
- [hädaolukorra seadus](#) sätestab kriisireguleerimise, sealhulgas hädaolukorraks valmistumise ja lahendamise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikud alused, samuti reguleerib eriolukorra väljakuulutamist, lahendamist ja lõpetamist, riigi varude moodustamist ning Kaitseväe ja Kaitseliidu kasutamist hädaolukorra lahendamisel, päästetöö tegemisel ja turvalisuse tagamisel
- [riigipiiri seadus](#) reguleerib Eesti riigipiiri mõiste, riigipiiri asukoha määramise ja tähistamise, piirirežiimi ning vastutuse piirirežiimi rikkumise ja riigipiiri ebaseadusliku ületamise eest. RiPS-ga pannakse politseile (piirivalvele) kohustus valvata ja kaitsta riigipiiri;
- [politsei ja piirivalve seadus](#) reguleerib Politsei- ja Piirivalveameti ülesanded, õigused, korralduse ja politseiteenistuse õiguslikud alused ning kohustab riigikaitse vajadusel tegema ka ületunnitööd (PPVS § 77), mis on muu hulgas riigipiiri kaitsmise eelduseks.
- [korrakaitse seadus](#) reguleerib avaliku korra kaitse üldpõhimõtted, alused ja korralduse, tagades üksikisiku õiguste kaitse ka erikorra ajal ning määratledes õiguslikud alused avaliku korra kaitseks enne selle eskaleerumist erikorraks.

Tegevus: Analüüsida riigikaitse seadust, riigikaitse sundkoormise seadust, erakorralise seisukorra seadust, korrakaitse seadust ja hädaolukorra seadust ning nendega seotud õigusakte, mis reguleerivad riigikaitse varusid, koormisi või avaliku korra kaitset. Sõnastada ettepanekud regulatsioonide paremaks seostamiseks ja süstematiseerimiseks ning töötada välja vastavate õigusaktide eelnõud.

2.2.2 Riigi toimimine kriisiolukordades

Probleemipüstitus: laiapindse riigikaitse kontseptsiooni kohaselt kaasatakse riigi kaitseks kõik riigi struktuurid vastavalt nende põhiülesannetele. RiKS jõustumise järel on suurem kindlus, et riik suudab reageerida sõjalise kriisi puhul. Samas vaja oleks suurendada erinevate tsiviil- ja sõjaliste kriiside planeerimise ja reageerimise integreeritust, et kriisireageerimine toimuks kõigis tegevussuundades (ehk siis sõjalises ja mitte-sõjalistes tegevussuundades) ja kogu spektri ulatuses sarnastel alustel.

Eesmärk: kujundada seadusandlikul teel õiguskorra ühtsed põhimõtted riigi toimimise aluste ja korralduse kohta sõja või muu kriisi olukorras.

Ülevaade: laiapindse riigikaitse reguleerimisega seoses vajab lahendamist, millisel määral on tagatud riigi seiniste ülesannete täitmine sõja või muu kriisi ajal (riigi toimimise tagamine) ning millisel määral suunatakse olemasolevad ressursid riigi kaitsmisele (riigi kaitsmise korraldus). Strateegiadokumentidest nähtub, et peamine reguleerimise vajadus ei ole seotud riigi sõjalise relvastatud ründamisega, vaid laiemalt mõistetud sisejulgeoleku tagamisega ning võimalike pingete eskaleerumise vältimisega. See eeldab erikorra laiemat reguleerimist (nii õigusaktide, kui ka õiguslikult mitte siduvate planeerimisdokumentide abil).

1. Riigi toimimise tagamisega seoses on vaja reguleerida:

- 1.1. eriseadustes koordineeritult reguleerimist vajavaks küsimuseks on see, milliste tavakorras täidetavate ülesannete osas loobub riik erikorra ajal vastava teenuse osutamisest või muu ülesande täitmisest (nt kas erakorralise seisukorra ajal osutatakse lasteaia, kooli, hooldekodu jms teenust, kas haiglad ja apteegid toimivad üldkorras, kas riik tagab üldhuviteenuste osutamist jne või mitte). Sama küsimus tõusetub ka seoses haldusülesannete, mis ei ole otseselt seotud riigikaitsega, täitmisega (nt kas riiklikku järelevalvet erivaldkondades teostatakse või mitte; kas tegevuslubasid ja muid lubasid väljastatakse ja mis saab erikorra ajal lõppevate lubade alusel toimuvast tegevusest jne);
- 1.2. millised on erisused erikorra ajal osutatavate teenuste ja täidetavate haldusülesannete tingimuste ja korra suhtes (nt kas kohtupidamine jätkub ja millises korras, kas riik jätkab väärtegade eest isikute karistamist ja millises korras, kas kohtutäiturid jätkavad täitedokumentide täitmist või mitte ja millises korras jne). Tuleb analüüsida, et kui ka riik jätkab teenuse osutamist või haldusülesande täitmist erikorra ajal, siis võivad selle tingimused erineda (nt võib lasteaia rühmas või kooli klassis olla oluliselt rohkem lapsi, rangemad distsipliinõudused vms).

2. Riigi kaitsmise korraldusega seoses on vajalik reguleerida

- 2.1. meetmeid, mida kasutatakse ohu ennetamiseks ja tõrjumiseks (pädevus-, sekkumis- ja menetlusnormid). Meetmete reguleerimisel tuleb selgelt kindlaks määrata kes (pädev haldusorgan), millistel tingimustel ja kaalutlustel (õiguslikud eeldused) ning millises ulatuses võib meedet (õigusakti või toimingu sisu määratlus) kohaldada, samuti meetme kohaldamise vorm (haldusakt, määrus, toimingu sooritamise otsustus vms). Eelduslikult on meetmed tavakorras ja erikorras (eriolukord, erakorraline seisukord, kõrgendatud kaitsevalimikus, sõjaseisukord) konstantsed, kuid selle ulatus või muud asjaolud võivad muutuda (nt teatud tingimustel minna liikluse korraldamine politseilt üle kaitsevägele vms) ning
- 2.2. sõja- ja muude kriisiolukordade eriregulatsioonid (erikorra väljakuulutamise seotud juhtimisstruktuuri muutused, automaatselt kaasuvad kohustused ja piirangud ning täiendavad meetmed, mille kohaldamise tingimuseks on erikorra väljakuulutamine jms). Reguleerimata on muude õiguste ja kohustuste muutmine erikorra ajal (v.a kaitsevägekohustuslase kohustus minna kogunemispunkti, riigikaitseülesande täitmisele asumine vms).

Käesolev lähteülesanne hõlmab riigikaitseõiguse korrastamist lisas 2 1. üldeesmärgi teemade ulatuses ning esialgse ajakava ning tööjaotuse alusel. Sellise regulatsiooni väljatöötamine eeldab

mitmete ministeeriumite ja põhiseaduslike institutsioonide kaasamist ja iga teema osas eraldi valdkonnaülese tervikvaate kujundamist.

Tegevus: viia läbi riigikaitseõiguse süsteemne tervikanalüüs, mis hõlmaks ka seoseid avaliku korra ja riigi sisejulgeoleku kaitsega. Vastavalt analüüsi tulemusele koostada õigusaktide muutmise kontseptsioon või väljatöötamiskavatsus ning eelnõud ja seletuskirjad (vt Lisa 2, 1. üldeesmärk).

2.2.3 Riigikaitseõiguse vajalike eriregulatsioonide väljatöötamine

Probleemipüstitus: riigikaitseõiguse koostamisel tõstatati mitmeid küsimusi, millega otsustati edasi tegeleda pärast seaduse põhiteksti vastuvõtmist. Eelkõige tuleb ära märkida nt süüteomenetluse ja kohtupidamise erisused sõjaseisukorra ajal, riigivastutus, erakorralise seisukorra ja eriolukorra küsimused, Kaitseväe ja Kaitseliidu korrakaitseesse kaasamine, korrakaitse korraldus eriolukorra, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal.

Eesmärk: lahendada riigikaitseõiguse eelnõu menetluse käigus tõstatatud küsimused ja reguleerida valdkonnad, mille reguleerimine ei olnud riigikaitseõiguse eesmärk.

Ülevaade: Vabariigi Valitsus 05.05.2011 korraldusega nr 209 kinnitatud „Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2011–2015“ on üheks eesmärgiks algatada rahu- ja sõjaaja riigikaitse seaduste kaasajastamine. Selleks nähti ette muuta toimekindluse tagamiseks rahu- ja sõjaaja riigikaitse juhtimissüsteemid ning vastutusosalad võimalikult sarnasteks. Samuti otsustati, et praegused rahu- ja sõjaaja riigikaitse seadused kirjutatakse kokku üheks riigikaitseõiguseks ning täpsustatakse juhtimisstruktuure. Vabariigi Valitsuse 24.04.2014 korraldusega nr 180 kinnitatud „Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2014–2015“ nähti ette riigikaitseõiguse, mis loob aluse riigikaitse laiapõhjalisele käsitusele, vastuvõtmine, ühendades sõjalise kaitse, ühiskonna riigikaitse osalemise ning riigi- ja elanikkonna kaitse. Riigikaitseõiguse väljatöötamisel lähtuti Vabariigi Valitsuse 31.12.2010 korraldusega nr 515 heaks kiidetud „Riigikaitse strateegiast“ ja valitsuskabineti 15.11.2012 istungil põhimõttelise heakskiidu saanud riigikaitseõiguse rohelisest raamatust (edaspidi *roheline raamat*).

Riigikogu võttis riigikaitseõiguse vastu 11.02.2015. Vabariigi President kuulutas riigikaitseõiguse välja 26.02.2015. Riigi Teatajas avaldati riigikaitseõiguse 12.03.2015. Seadus jõustub alates 01.01.2016. Riigikaitseõiguses reguleeritakse riigikaitse rahu- ja sõjaaegse korralduse ning mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni korraldus, Eesti Vabariigi osalemine rahvusvahelises sõjalises koostöös ja riigikaitseobjektide kaitse.

Riigikaitseõiguses vajavad lahendamist eelkõige järgmised õiguslikud probleemid:

- RiKS § 2 lõike 2 kohaselt kohalduvad rahu- ja sõjaaegse korralduse rakendamisel muud õigusaktid RiKS-s sätestatud eranditega. Samast põhimõttest on lähtunud ka EkSS ja HOS. Seega jäävad sõja või muu kriisi ajal eelduslikult kõik õigusaktid kehtima ja riigivõim toimib vastavalt õigusaktidele ulatuses, mis RiKS-s, EkSS-s või HOS-s (või muus eriseaduses) ei ole sätestatud teisiti. Seetõttu on vajalik analüüsida, kas sõja või muu kriisi olukorras riigi toimimise erisused on piisavalt selgelt seaduses määratletud ning vajadusel täpsustada riigi halduskorraldust puudutavat normistikku;
- RiKS § 9 nähakse ette peaministri, sisejulgeoleku tagamise eest vastutava ministri, riigikaitse korraldamise eest vastutava ministri ja Kaitseväe juhataja ulatuslik intervensiooniõigus. Sarnane on ka sisekaitseülema pädevus erakorralise seisukorra juhtimisel. Reguleerimata on küsimus sellest, kes kannab vastutust interventsiooniga tekitatud kahju eest või on õiguslikult vastutav – analüüsimeet vajab, kas see on üldseaduste tõlgendamise ja süstemaatilise kohaldamisega lahendav või on vajalikud riigivastutuse erisätted;
- RiKS § 9 koostoimes § 14 lõike 1 punktiga 1, lõike 2 punktiga 1 ja lõike 3 punktiga 1 nähtub, et haldusaktide andmise osas peetakse silmas erikorda üldise haldusmenetluse korra suhtes, kuid puudub terviklik eriregulatsioon ning reegli ja erandi seos ei ole määratletav.

Seetõttu eeldab nende sätete rakendamine täiendavat analüüsi ja haldusmenetluse regulatsiooni täpsustamist. Samast aspektist tuleb hinnata ka muude erikordadega seotud haldusmenetlust ning välisriigi relvajõudude pädevust ja volitusi haldusaktide andmisel;

- RiKS § 10 ja §-des 15, 19, 20, § 24 lõikes 1 ja § 28 lõikes 2 on isikute põhiõiguste ja –vabaduste piiranguid ning 5. peatüki 1. jaos töökohustust reguleeritud üldiselt. Konkreetse isiku suhtes haldusakti andmiseks niivõrd ulatusliku põhiõiguste riive korral on vajalik konkreetsete sekkumismäärade kehtestamine. RiKS-is sisalduvad eesmärgi- või pädevusnormi iseloomuga sätted annavad küll üldise õigusliku raamistiku, kuid eraldi on vaja kehtestada õigusakt, milles oleksid piisava täpsusega sekkumismäärad eelkõige nt sundtöökohustuse rakendamiseks rahuajal, kui see pole seotud mobilisatsiooni või muu kriisi reguleerimisega (nt kõrgendatud kaitsevalmidusega seoses RiKS § 53 lõige 3). Samast aspektist vajavad analüüsimist ka EkSS ja HOS;
- RiKS § 22 jj-ga reguleeritakse mobilisatsioonina üksnes Kaitseväge sõjaaja üksuste valmisolekut sõjaliseks tegevuseks, seevastu muude riigistruktuuride mobiliseerimist reguleeritakse läbi kaitsevalmiduse tõstmise Vabariigi Valitsuse otsusega (RiKS § 13). Selline eristamine ei pruugi olla kooskõlas PS § 128 laiapidse riigikaitse kontseptsiooniga, kuid võib olla sobiv sõjalise kaitse selgeks eristamiseks riigi muude struktuuride mobiliseerimisest eriolukorra või erakorralise seisukorra tõrjumiseks. Analüüsi vajab, kuidas mobilisatsiooni raames või sellega paralleelselt koondada riigi ressursse reageerimiseks muude erikordade, kui seda on riigi sõjaline kaitse, lahendamiseks.

Tegevus: töötada välja riigikaitse seadusega käsitlemata, kuid riigikaitsega seotud valdkondade regulatsioonide väljatöötamiskavatsused ning analüüsida RiKS eelnõu menetluse käigus lahendamata jäänud küsimusi ja tõstatatud küsimusi, samuti analüüsida HOS' ja EkSS'i ning KorSi muutmise vajadust ja vastavalt analüüsi tulemustele koostada väljatöötamiskavatsused, eelnõud ja seletuskirjad (vt lisa 2, 2. üldeesmärk).

3 Õigusloomeprojekti töökorraldus

Vabariigi Valitsuse seaduse § 59 lõike 1 kohaselt on Justiitsministeeriumi pädevuses õigusloome koordineerimine ja õigusaktide süstematiseerimine. Tulenevalt asjaolust, et laiapidse riigikaitsega seonduv on puutumuses eelkõige Kaitseministeeriumi, Siseministeeriumi valitsemisalade ja Riigikantselei ülesannetega, ning regulatsioon puudutab riigiõiguse üldküsimusi ja riivab oluliselt isikute põhiõigusi, mille tagamine ja kaitse kuulub Justiitsministeeriumi pädevusse, on otstarbekas, et kodifitseerimisprojekti koordineerib Justiitsministeerium. Sellest tulenevalt teeb Justiitsministeerium järgmised ettepanekud:

3.1 Määrata lähteülesandes käsitletud teemade eest vastutavateks valitsusasutusteks Justiitsministeerium, Riigikantselei, Kaitseministeerium, Siseministeerium, Rahandusministeerium, Sotsiaalministeerium ning Maaeluministeerium.

3.2. Lähteülesandes käsitletud probleemide lahendamiseks moodustada justiitsministri käskkirjaga õigusloomeprojekti töörühm. Töörühm korraldab õigusloomeprojekti seotud analüüside, väljatöötamiskavatsuste või kontseptsioonide, eelnõude ja seletuskirjade koostamist ning tagab õigusaktide eelnõude ja seletuskirjade esitamise Vabariigi Valitsusele algatamise otsustamiseks (ühe või erinevate eelnõudena) vastavalt järgmisele prognoositavale üldisele ajakavale (kui lisa 2 ei ole märgitud teisistugust tähtaega):

- 1) 2015—2016 analüüside koostamine ja kodifitseerimise töögrupi sisene töö, sh:
  - a. september 2016. a – analüüside koostamine ja esitamine töörühma juhile;
  - b. oktoober ja november 2016. a – analüüside toimetamine ja kooskõlastamine;
  - c. detsember 2016. a – analüüside esitamine kodifitseerimiskomisjonile;
- 2) 2017—2018 analüüside tutvustamine, kooskõlastamine ja avalik arutelu, sh:
  - a. jaanuar kuni juuni 2017. a – arutelud ja kooskõlastamine ministeeriumites;
  - b. juuni kuni september 2017. a – analüüside avalikud arutelud ja nõupidamised;
  - c. september kuni detsember 2017. a – väljatöötamiskavatsuste menetlemine;

- d. jaanuar kuni september 2018. a – projekti raames väljatöötavate eelnõude ja seletuskirjade koostamine, kooskõlastamine ja esitamine Vabariigi Valitsusele;
- 3) 2018—2019 eelnõude parlamentaarne arutelu ja vastuvõtmise otsustamine Riigikogus.

3.3. Määrata lähteülesandes käsitletud kodifitseerimisprojekti läbiviimise eest vastutavaks ministerruumiks Justiitsministeerium.

3.4. Lähteülesandes käsitletud kodifitseerimisprojekti eelnõude väljatöötamiskavatsuste või kontseptsioonide, eelnõude ja seletuskirjade väljatöötamise ja menetlemise töökorra ja täpsemad tähtajad määrab Justiitsministeerium.

Kooskõlastatud: Illimar Pärnamägi
(kellega)

Riigikaitseõiguse korrastamise lähteülesandega hõlmatud teemad, soovitud tulemused ja esialgne ajakava.

üldeesmärk	probleem	kavandatav tulemus	vastutaja	kaasatav	ajakava
1. Laiapindse riigikaitse põhimõteteliste küsimuste lahendamine.	1. põhiseaduse riigikaitse ja sellega seoses eriolukorra ja erakorralise seisukorra regulatsiooni muutmise vajadus. RIKS-i väljatöötamisel ilmnis, et muutunud julgeolekuolukorras võivad riigi kiirele ja efektiivsele tegutsemisele saada takistuseks Eesti Vabariigi põhiseadusest (edaspidi PS) tulenevad piirangud. See puudutab nii riigikaitset kui riigi juhtimist. Kaasaegsed riigi julgeolekut ähvardavad ohud võivad suureneada ja realiseeruda väga kiiresti, mistõttu tuleb hinnata, kas PS-s sätestatud klassikaline jaotus rahu- ja sõjaajaks ning sellest tulenevad lisapiirangud on ajakohased ning võimaldavad riigil ohtudele piisavalt tõhusalt reageerida, samuti hinnata, kas riigijuhtide (Vabariigi President, peaminister, ministrid) asendamine ja ametisse astumine riigi julgeolekut ähvardava ohu ning eriti agressiooni ajal on PS-i kohaselt reguleeritud piisavalt paindlikult (näiteks, kas PS-ga sätestatud võimalus muuta Riigikogu liikme tasu üksnes järgmise koosseisu kohta võib osutuda ebaõiglaseks juhul, kui kriisi korral tuleb kõigi ülejäänud riigieelarvest palka ja töötasu saavate isikute tasustamist kiirelt olulises ulatuses vähendada või muuta hüper-inflatsiooni korral). Õppuste käigus on selgunud, et erinevate kriiside regulatsioon tuleks olulises osas ühtlustada ning seetõttu tuleb analüüsida erinevate kriiside regulatsiooni ühtlustamise võimalusi.	1. õiguslik analüüs. Analüüsida PS-i riigikaitse ja erikordade ning riigi juhtimisega seotud sätteid ja nendega seotud sätteid ning vajaduse korral töötada välja PS-i muutmise ettepanekud avalikuks aruteluks.	JUM	KAM; SIM	2016/04
		2. eelnõu ja seletuskiri. Kui analüüsist nähtuvad olulised õiguslikud probleemid, siis koostada eelnõu ja seletuskiri põhiseaduse muutmiseks. (vajadusel).	JUM	KAM; SIM	2016/09
	2. riigi erikordade tervikregulatsioon ja kõrgendatud kaitsevalmidus. Riigikaitseaduse kehtestamisel jäi	1. õiguslik analüüs. Kas erikordade ja faktilise kriisi ajal on vajalik võrreldes	JUM	KAM; SIM	üldine

<p>lahendamata põhimõtteline küsimus sellest, millistel tingimustel võib muutuda riigi juhtimisstruktuur kõikides erikordades, millisel määral piirata põhiõigusi, kuidas reguleerida sekkumise meetmed jne. Täpsustamist vajavad erikordasid ja nendega seotud meetmeid käsitlevad mõisted ja nende vahelised seosed. Erikordade ja faktilise kriisi ajal võib olla vajadus kaasata eraõiguslikke isikuid korrakaitse ja erikordade lahendamisesse ning anda täiendavaid volitusi avalike teenuste osutajatele ja haldusülesannete täitjatele avaliku korra tagamiseks.</p>	<p>tavaolukorraga, näha ette ulatuslikumaid kitsendusi ja teistsugune juhtimisstruktuur või kaasata eraõiguslikke isikuid korrakaitse ja erikordade lahendamisesse ning anda neile täiendavaid korrakaitse volitusi;</p>			
	<p>2. õiguslik analüüs. Erikorras kehtivad volitused ja volitusnormid, õiguskindlus haldusakti kehtima jäämise suhtes ja õiguskaitse;</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
	<p>3. väljatöötamiskavatsus. Kui analüüsides 1.2.1 ja 1.2.2 nähtub olulisi probleeme, siis koostada RiKS, KorS, EkSS ja HOS muutmise seaduse väljatöötamiskavatsus eraldi või 2.4.2 ja 2.5.1. ülesande osana.</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
	<p>4. väljatöötamiskavatsus. Analüüsi käigus ilmnunud oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse õigusaktide muutmise väljatöötamiskavatsus peamiste probleemide, võimalike lahenduste ja nende mõju kohta (vajadusel).</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
	<p>5. eelnõu ja seletuskiri. Väljatöötamiskavatsuse (p.1.2.3) alusel koostatakse eraldi eelnõu või vastavad sätted ülesannete 2.4.3 ja 2.5.2 osana. (vajadusel).</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
	<p>6. eelnõu ja seletuskiri. Väljatöötamiskavatsuse (p. 1.2.4) alusel koostatakse vajadusel õigusaktide muutmise eelnõu ja seletuskiri.</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
<p>3. põhiõiguste piirangute määratletus ja proportsionaalsus. PS § 130 kohaselt võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal, § 11 alusel aga ka rahu- ja eriolukorra ajal piirata isikute põhiõigusi. Mida tungivam on oht riigi julgeolekule ja rahva kaitsmise vajadus, seda ulatuslikumad võivad olla piirangud. Ei PS § 130 ega ühestki teisest sättest</p>	<p>1. analüüs. Võrrelda põhiõiguste piiranguid ja sekkumisnorme meetmete kohaldamiseks teiste riikide õiguses. Hinnata RiKS, EkSS ja HOS piirangute aluseks olevate normide määratletust ja õiguskaitse tagatust.</p>	JUM	KAM; SIM	üldine

	<p>tulene, et erakorralise või sõjaseisukorra ajal kehtestatud piirangud ei peaks vastama seadusliku aluse, määratletuse ja proportsionaalsuse põhimõttele ega välista kohtulikku kontrollitavust. Lisaks tuleb tagada, et põhiõiguste piiramisel järgitaks EIÕK artiklit 15 lg 3 ja Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklit 4 lg 3. Eraldi vajab analüüsimist, kas erikorra ajal kehtestatavate põhiõiguste piirangutega kaasneda võiva kahju hüvitamine allub üldisele RVastS ja VÕS regulatsioonile või on vaja näha ette eriregulatsioon.</p>	<p>2. väljatöötamiskavatsus. Määratleda probleem ja põhimõttelised ettepanekud määratletuse nõudele vastavate piirangute aluste kehtestamiseks (vajadusel).</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
		<p>3. eelnõu ja seletuskiri. Koostada konkreetsed seadusliku aluse, olulisuse põhimõtte ja määratletuse nõudele vastavad meetmete aluseks olevad normid.</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
	<p>4. koormiste, töökohustuse jt kohustuste terviklik regulatsioon. Puudutab EIÕK artiklit 4 ja Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakti artiklit 8. Siiski ei hõlma sundtöö keeld teenistust erakorralise seisukorra korral või tavaliste kodanikukohustuste hulka kuuluvat tööd. Eriolukorra, kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorraline seisukorra või sõjaseisukorra väljakuulutamisest on riigil vajalik suunata täiendavaid vahendeid enda julgeoleku tagamiseks. Selleks on vajalik reguleerida terviklik koormiste ja kohustuste (sh riigikaitse ametikohtade ja muude töökohustuste) süsteem. RKSXS ei vasta muutunud julgeolekuolukorras riigi vajadustele, kuivõrd see ei ole paindlik ning ei moodusta terviklikku üldosa riigi kaitse ja julgeoleku tagamisega seotud koormistele ja muudele kohustustele. Seadustes ei eristata selgelt selliseid töid, mida oodatakse kodanikukohustuse osana igaühelt ning töid, mis on vaadeldavad eraldi koormisena. Reguleerimata on koormise, töökohustuse või palga vähendamise seotud kompenseerivad meetmed (nt laenu tagasimakse peatamine, teatud laenudega seotud kohustuste ülevõtmine vms).</p>	<p>1. analüüs. Koormiste ja töökohustuste regulatsiooni tervikanalüüs ja võrdlus teiste riikide vastavate regulatsioonidega.</p>	JUM	ministeeriumid	üldine
		<p>2. väljatöötamiskavatsus. Koormiste ja muude riigi kaitsega, riigi julgeoleku ja avaliku korra tagamisega seotud töötamise ja muude koormistega seotud probleemid ning võimalikud lahendused.</p>	JUM	KAM; SIM; RAM	üldine
		<p>3. eelnõu ja seletuskiri. Töötada välja õigusaktide täiendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu.</p>	JUM	KAM; SIM; RAM	üldine
	<p>5. riigi ressursside kasutamise regulatsioon. RiKS-i kohaselt rakendatakse riigikaitse eesmärgi saavutamiseks kogu ühiskonda ning riigi vahendeid ja varusid.</p>	<p>1. õiguslik analüüs. Senise regulatsiooni ühtlustamise ja ühtsete aluste väljaselgitamine, võrdlus teiste riikidega.</p>	RAM	ministeeriumid	üldine

<p>Riigikaitseülesannetega asutused ja isikud peavad tagama oma riigikaitseülesannete täitmiseks vajaliku varu (nt tervishoiuvaru ja tervishoiuteenuse osutajate tegevusvaru) ning vahendite olemasolu. HOS-i järgi peab moodustama riigi tegevusvaru, mis võetakse kasutusse hädaolukorra või elutähtsa teenuse katkestuse tagajärgede leevendamiseks. Riigi tegevusvaruna on praegu MEM ja SOM HOS-i alusel moodustanud toiduvaru ja tervishoiuvaru. Vabariigi Valitsus võib otsustada ka teist liiki tegevusvarude moodustamise. Erineval eesmärgil kogutavad varud peaksid olema ühtmoodi ja ühes õigusaktis reguleeritud. Lisaks on vajalik analüüsida milliseid varusid riigile on vaja täiendavalt luua, mis tingimustel, millistel alustel varu moodustatakse, seda uuendatakse ning kuidas toimub järelevalve ja millistes olukordades varu kasutatakse ning kes selleks loa annab. Samuti tuleb analüüsida isikute paindlikku kasutamist riigiasutuste ülesannete täitmiseks, nende varustust, väljaõpet ja rahastamist. Analüüsi raames tuleb käsitleda vabatahtlike (abipolitseinikud jt) kaasamist ja ülesandeid.</p>	<p>2. õiguslik analüüs. Vabatahtlike (abipolitseinikud jt) riigi ülesannete täitmisele kaasamise regulatsioon ning mobilisatsioonipiirangu kehtestamise vajadus.</p>	SIM	ministeeriumid	üldine
	<p>3. väljatöötamiskavatus. Sõnastada varudega seotud põhilised probleemid ja võimalused nende probleemide lahendamiseks regulatsiooniga.</p>	RAM	ministeeriumid	üldine
	<p>4. eelnõu ja seletuskiri. Eelnõus koondatakse ressursidega seotud regulatsioon ühte õigusakti ja muudetakse sellega seonduvalt seotud õigusakte, määratakse kindlaks vastutav ministeerium.</p>	RAM	ministeeriumid	üldine
<p>6. riigikaitseülesanded ja –teenused valdkondlikes eriseadustes. RiKS näeb ette riigikaitseülesannete ja –teenuste täitmise kohustuse, kuid RiKS-is ei sätestata, millised on asutuste ning isikute rollid ning riigikaitseülesanded ja -teenused. Analüüs peab a selgitama kuidas määratletakse ja kus sätestatakse riigikaitseülesanded. Elutähtsate teenuste regulatsioon sisaldub HOS-s ning puudutab teenuseid, mille katkemine vahetult ohustab inimeste elu või tervist või teiste elutähtsate teenuste katkemist. Siiski võib olla teenuseid, mida oleks vaja riigikaitse vajadustest lähtuvalt reguleerida, kuid mis ei kuulu HOS-i reguleerimisalasse, kuid mitte riigikaitse vajadusest lähtuvaid muid olulisi teenuseid. Kodifitseerimisprojekti raames tuleb analüüsida, mis ülesanded, teenused ja nendega seotud objektid tuleb tagada ennekõike riigikaitse vajadustest tulenevalt. Kuna riigikaitseülesanded ja –teenused peaksid RiKS-i kohaselt tulenema esmalt seadusest, on vaja analüüsida eri</p>	<p>1. analüüs. Ministeeriumi valdkonna kaupa analüüsitakse seadustes reguleeritud riigikaitsealaseid ülesanded ja teenuseid ning hinnatakse muutmise vajadust;</p>	JUM	ministeeriumid ja Riigikantsel ei	üldine
	<p>2. väljatöötamiskavatus. Analüüsi tulemusena koondatakse probleemid ja analüüsitakse võimalikke lahendusi ja mõjusid;</p>	JUM	ministeeriumid ja Riigikantsel ei	üldine
	<p>3. eelnõu ja seletuskiri. Seaduste muudatused koondatakse ühte eelnõusse või menetletakse koos mõne muu kodifitseerimisprojekti eelnõuga.</p>	JUM	ministeeriumid ja Riigikantsel ei	üldine

	valdkondade seadusi ja nende alusel antud õigusakte, tuvastada seal riigikaitseülesanded ja -teenuseid ning vajadusel töötada välja nende õigusaktide muutmise ettepanekud.				
	7. avalike ülesannete täitmine erikorra või faktilise kriisi ajal. Analüüsitakse, milliseid avalikke ülesandeid täidetakse erikorra ajal ja milliste ülesannete täitmine lõpetatakse või mahtu vähendatakse. Erikorra ajal või faktilise kriisi ajal õiguslike aluste määratlemine haldusülesannete ja täidesaatva riigivõimu ülesannete täitmisest loobumise või mahu vähendamise, tähtaja muutmine vms (sh milliseid teenuseid ei osutata või ülesandeid ei täideta, milliseid võib jätta osutamata või täitmata või kelle otsusega teenuse või ülesande mahtu vähendada ning muid tingimusi muuta). Avalikke ülesandeid täitvatele isikutele peab olema selge millised on erisused erikorra ajal osutatavate teenuste ja täidetavate haldusülesannete tingimustes ja korra suhtes (nt kas kohtupidamine jätkub ja millises korras, kas riik jätkab väärtegade eest isikute karistamist ja millises korras, kas kohtutäiturid jätkavad täitedokumentide täitmist või mitte ja millises korras jne).	1. õiguslik analüüs. Analüüsitakse seadustes reguleeritud avalikke ülesannete piiramise erikorra ja faktilise kriisi ajal võimalikke aluseid (üldised alused, eriseaduste sätted) ja hinnatakse õigusaktide muutmise vajadust;	JUM	ministeeriumid ja Riigikantsel ei	üldine
		2. väljatöötamiskavatus. Analüüsi tulemusena koondatakse probleemid ja analüüsitakse võimalikud lahendused ja mõjud;	JUM	ministeeriumid ja Riigikantsel ei	üldine
		3. eelnõu ja seletuskiri. Seaduste muudatused koondatakse ühte eelnõusse või menetletakse koos mõne muu kodifitseerimisprojekti eelnõuga.	JUM	ministeeriumid ja Riigikantsel ei	üldine
2. RiKS välja-töötamisel ja vastuvõtmisel lahendamata jäänud valdkonnad ja tõstatatud uued probleemid	1. kriminaalmenetluse, väärteomenetluse ja kohtumenetluse erandid. SiM on märkinud, et täiendavalt tuleks analüüsida ning koostöös JuM-ga välja töötada regulatsioon kriminaal- ja väärteoasjade menetluste erisuste kehtestamiseks eriolukorra, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal. Sarnane regulatsioon on ErSS-i 4. peatükis, kus nähakse muu hulgas ette erisused kaitsja menetlusest osavõtu, kahtlustatava kinnipidamise, kriminaalasja arutamise tähtaja ja kriminaal- ja väärteoasjade läbivaatamise territoriaalse kohtualluvuse kohta. Samuti tuleb analüüsida kohtumenetluse erisuste kehtestamise vajadust.	1. õiguslik analüüs. Kriminaal- ja väärteoasjade menetluse ning kohtumenetluse erandite riigi julgeolekut ähvardava ohu korral (eriolukord, erakorraline seisukord, kõrgendatud kaitsevalmidus, sõjaseisukord, mobilisatsioon, demobilisatsioon) vajadus ja teiste riikide võrdlus;	JUM	SIM	üldine
		2. väljatöötamiskavatus. Analüüsi käigus ilmnenud oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse väljatöötamiskavatus peamiste probleemide, võimalike	JUM	SIM	üldine

		lahenduste ja nende mõju kohta (vajadusel).			
		3. eelnõu ja seletuskiri. Analüüsi käigus ilmnenud oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse seaduse eelnõu ja seletuskiri eraldi või muu eelnõu osana (vajadusel).	JUM	SIM	üldine
	<p>2. haldusmenetluse ja halduskohtumenetluse erandid. Kõrgendatud kaitsevalmiduse, eriolukorra, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal peab riik tegema ka kiirelt otsuseid, et tagada oma võimekus olukorrale reageerida ning hoida ära olukorra eskaleerumine ja tagada sündmuse võimalikult kiire lahendamine. Haldusmenetluse üldregulatsioon võib osutada selles olukorras liiga koormavaks ning aeganõudvaks. Tuleb analüüsida haldusmenetluse seadust ning välja töötada paindlikumad ja kaasaegsemad lahendused erinevate teadete kättetoimetamisel, samuti kaaluda e-riigist tulenevate hüvede ärakasutamist (kättetoimetamine e-kirja teel vms). RiKS kohaselt on riigiorganitele antud volitus „anda haldusakte ja korraldusi“, „anda korraldusi ja kehtetuks tunnistada haldusakte“ ja „kohaldada piiravaid abinõusid“, aga määratlemata on õigusakti liik – need ja teised erandid tuleb analüüsida. Analüüsida välisriigi relvajõude tegutsemist haldusorganina sõjaajal.</p>	1. õiguslik analüüs. Haldusmenetluse ja õiguskaitse teostamise üldregulatsiooni analüüs selgitamiseks välja, milliseid erinevusi võib olla vaja ette näha kriisiolukordadeks, sh hea halduse põhimõtte riive lubatavus;	JUM	ministeeriumid	üldine
		2. väljatöötamiskavatsus. Analüüsi käigus ilmnenud oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse väljatöötamiskavatsus peamiste probleemide, võimalike lahenduste ja nende mõju kohta (vajadusel).	JUM	ministeeriumid	üldine
		3. eelnõu ja seletuskiri. Analüüsi käigus ilmnenud oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse seaduse eelnõu ja seletuskiri eraldi või muu eelnõu osana (vajadusel).	JUM	ministeeriumid	üldine
	<p>3. riigivastutuse erandite regulatsiooni vajaduse analüüs. RiKS näeb ette, et juhul, kui Riigikogu ei kiida heaks Vabariigi Valitsuse kaitsevalmiduse kõrgendamise otsust või ei kuuluta Vabariigi Presidendi ettepanekul sõjaseisukorda välja, tuleb vahepealsel perioodil isikutele piiravate meetmetega tekitatud otsene varaline kahju hüvitada RVastS-ga sätestatud korras. Samas ei ole eelnõus ette nähtud vajalikke RVastS-i muudatusi, sh riigi julgeolekut ähvardava ohu aegseid erisusi. Nende väljatöötamisel on vajalik JuM-i panus, kuna RVastS kuulub JuM-i valitsemisalasse (vt ka 1.3).</p>	1. õiguslik analüüs. Hinnata RVastS-i erisuste vajadust sõjaseisukorra ja sellele järgneva perioodi puhuks (vt ka 1.3.1). Kui analüüsist ilmneb olulisi reguleerimist vajavaid probleeme, pakutakse õiguslikud lahendused välja p 2.2.2 ja 2.2.3 koostatava väljatöötamiskavatsuse ning eelnõu ja seletuskirja raames.	JUM	ministeeriumid	üldine

<p>4. KorS erisätted kriisiolukordadeks ning Kaitseväe ja Kaitsealiidu kaasamine. KorS sätestab avaliku korra kaitse üldpõhimõtted, alused ja korralduse. Avaliku korra kaitse moodustab olulise osa laiapindsest riigikaitsest ning peab olema tagatud sujuv üleminek riikliku järelevalve teostamiselt tavaolukorras avaliku korra tagamisele eriolukorras, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal. Samas ei ole KorS-s nähtud ette võimalikke erisusi korrakaitse korraldusele riigi julgeolekut ähvardava ohu korral (erakorraline seisukord, sõjaseisukord) ega ka välisriigi relvajõudude tegevusele. KAM ja SIM-i hinnangul vajab riiklik järelevalve (tegevus ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks, tõrjumiseks ja avaliku korra rikkumise kõrvaldamiseks) üldise kaitsevalmiduse ajal kehtivatega võrreldes paindlikumaid menetlusnorme. Sellega seoses tuleb läbi analüüsida ka Kaitseväe ja Kaitsealiidu kaasamine ning riikliku järelevalve erimeetmete kohaldamise pädevus. Analüüsida ka välisriigi relvajõud korrakaitseorganina.</p>	<p>1. õiguslik analüüs. Analüüsida a) riikliku järelevalve meetmete kohaldamise erisusi kriisiolukordade ajal, b) Kaitseväe ja Kaitsealiidu kasutamist riikliku järelevalve teostamisel ning c) võimalusi meetmete sujuvaks üleminekuks tavaolukorras kriisiolukorda;</p>	JUM	SIM; KAM	üldine
	<p>2. väljatöötamiskavatsus. Analüüsi käigus ilmnenud oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse väljatöötamiskavatsus peamiste probleemide, võimalike lahenduste ja nende mõju kohta (vajadusel).</p>	JUM	SIM; KAM	üldine
	<p>3. eelnõu ja seletuskiri. Analüüsi käigus ilmnenud oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse seaduse eelnõu ja seletuskiri eraldi või muu eelnõu osana (vajadusel).</p>	JUM	SIM; KAM	üldine
<p>5. Kaitseväeteenistuste süütegude regulatsioon. Kaitseväeteenistuste süütegude peatükki ei ole pikema aja jooksul süsteemselt analüüsitud ega muudetud. Tuleb hinnata, kas regulatsioon on jätkuvalt ajakohane, vastab nii siseriiklikele kui rahvusvahelistele nõuetele, samuti lahendada praktikas esile kerkinud probleemid. Sõltuvalt laiapindse riigikaitse kontseptsiooni rakendamisel tõusetuvatest küsimustest hinnatakse KarS'i teiste peatükkide muutmise vajadust.</p>	<p>1. õiguslik analüüs. Sarnaselt karistusõiguse revisjoniga hinnatakse kaitseväeteenistuste süütegude peatüki regulatsiooni. Lisaks analüüsitakse KarS'i teiste peatükkide muutmise vajadust.</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
	<p>2. väljatöötamiskavatsus. Kui analüüsi tulemusena on vajalik KarS muuta ja seda pole otstarbekas teha muu eelnõu osana, koostada vastav väljatöötamiskavatsus.</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
	<p>3. eelnõu ja seletuskiri. Vastavalt väljatöötamiskavatsusele ja saadud tagasisidele koostada eelnõu ja seletuskiri.</p>	JUM	KAM; SIM	üldine
<p>6. erakorralise seisukorra regulatsiooni tervikanalüüs. RiKS sätestatakse uus ja paindlikum juhtimisskeem riigi julgeolekut ähvardava ohu puhuks, kuid selles seaduses reguleeritakse ainult kõrgendatud kaitsevalmidust ja</p>	<p>1. analüüs. Analüüsida: 1) seniste mõistete „erakorralise seisukorra juht“ ning „sisekaitseülema“ jt vajalikkust; 2) põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid</p>	SIM	JUM; KAM	üldine

	<p>sõjaseisukorda. Põhiseaduslikku korda ähvardava ohu korral võib välja kuulutada erakorralise seisukorra, mida reguleerib 1996. aastal jõustunud ning ajakohasuse kaotanud ErSS. RiKS-ga tehakse EkSS-s küll hädavajalikud muudatused, kuid järgmises etapis tuleb seadus tervikuna avada ning ajakohastada tervikuna. Olukorras, kus ohud tekivad ja muutuvad pidevalt ning levivad kiiresti, võib mõned meetmed olla vaja rakendada varem kui alles erakorralise seisukorra väljakuulutamisel (nt politseitundi või alkoholimüügi keeld), et vältida olukorra eskaleerumist ohuks põhiseaduslikule korrale. Kui eriolukordade ühendamine (vt punktid 1.1 ja 1.2) pole põhjendatud, siis eraldi analüüsida, milliseid erakorralise seisukorra meetmeid oleks vaja ning oleks võimalik kohaldada ka erakorralisele seisukorrale eelnevas seisundis Ainult see võimaldab kujundada kaasaegse kriisijuhtimise süsteemi selliseks, et see toimiks ühtlaselt ja laitmatult sõltumata sellest, milline on konkreetne oht ja milline riigi kaitseseisund selle korral välja kuulutatakse.</p>	<p>meetmeid reguleerivaid sätteid ja nende põhiseaduspärasust; 3) erakorralise seisukorra ajal välisriigi relvajõudude kaasamise õiguslikke aluseid; 4) milliseid meetmeid on võimalik olukorra lahendamiseks kasutada enne erakorralise seisukorra väljakuulutamist; 5) hinnata, kas ErSS vajab tervikuna uuesti kehtestamist.</p>			
		<p>2. väljatöötamiskavatsus. Koostada EKSS muudatuste või uue tervikteksti väljatöötamiskavatsus, milles kajastatakse analüüsi tulemused ja nende võimalikud mõjud;</p>	SIM	JUM; KAM	üldine
		<p>3. eelnõu ja seletuskiri. Väljatöötamiskavatsuse ja sellele esitatud märkuste põhjal koostatakse EkSS muudatuste või uue tervikteksti eelnõu ja seletuskiri, sh hinnatakse sellega seonduvate õigusaktide muutmise vajadust.</p>	SIM	JUM; KAM	üldine
	<p>7. riigikaitseobjektide turvalisuse tagamise täiendavad meetmed. RiKS-s koondatakse kokku erinevad riigikaitse seisukohalt oluliste objektide regulatsioonid, sh seni HOS-s reguleeritud suure rünnakuriskiga objektid. RiKS-i lisati regulatsioon, mis käsitleb meetmeid, mida saavad rakendada objekti valdajad, kuid tervikliku turvalisuse käsitluse loomiseks on vajalik analüüsida ka muude meetmete rakendamise vajadust, mis väljuvad objekti valdaja tegevustest või mis soodustavad objekti valdajal meetmete rakendamist. Analüüsida oleks vajalik, millised oleksid ka muud meetmed (näiteks taustakontrollide teostamine) või meetmete rakendamist toetavad regulatsioonid (näiteks erisused riigihangete läbiviimisel riigikaitseobjektidel turvalisuse tagamiseks). Olemasolev regulatsioon loob küll esmase kaitsetaseme, kuid täiendav analüüs võimaldaks leida meetmeid, mis tagaksid</p>	<p>1. analüüs. Riigikaitse objektide turvalisust tagavad täiendavad meetmed ning nende mõju isikute õigustele ja objekti valdaja kuludele.</p>	SIM	KAM; JUM; RAM;	üldine
		<p>2. väljatöötamiskavatsus. Analüüsi käigus ilmnenu oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse väljatöötamiskavatsus peamiste probleemide, võimalike lahenduste ja nende mõju kohta (vajadusel).</p>	SIM	KAM; JUM; RAM;	üldine
		<p>3. eelnõu ja seletuskiri. Analüüsi käigus ilmnenu oluliste muudatuste vajaduse korral koostatakse seaduse eelnõu ja seletuskiri eraldi või muu eelnõu osana (vajadusel).</p>	SIM	KAM; JUM; RAM;	üldine

	<p>olemasolevast regulatsioonist kuluefektiivsema lahenduse (näiteks taustakontrolli teostamine ühe isiku osas võib olla soodsam kui turvatöötaja palkamine selle inimese igapäevaseks saatmiseks objektile vms). Samuti tuleb hinnata riigi sekkumise eraettevõtjate tegevusse, eraettevõtjale kohustuste panemise ja sellega seotud kulude kompenseerimise (nt nõuded turvalisusele, järelevalve) reguleerimise vajadust.</p>				
	<p>8. meediateenuste, sotsiaalmeedia, sh nende aluseks olevate sideteenuste, ja sõnavabaduse piiramine. Riigi julgeolekut, eriolukorras ja erakorralise seisukorra ajal ähvardava ohu korral võib tõusta päevakorda ka avalikult levitatava teabe piiramise vajadus. Peamised eesmärgid on sellisel juhul järgmised: a) varjata riigi, sh relvajõudude tegevust vastase eest; b) tõkestada sõjapropagandat ning Eesti Vabariigi vastast kihutustööd; c) säilitada rahva kaitsetahet kui üht võitlusvõime komponenti. MeeTS tugineb Euroopa Liidu õigusel. Eesti kaabellevivõrkudes taasedastatavad venekeelsed ja suuresti Venemaal toodetud sisuga infokanalid tegutsevad enamasti mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis välja antud meediateenuste loaga, mis juriidilises mõttes tähendab, et tegu on Euroopa Liidu toodanguga. Euroopas kehtib teiste riikide telekanalite vastuvõtmise ja taasedastamise vabaduse põhimõte. Samas võib liikmesriik teatud tingimustel piirata teisest liikmesriigist pärit telekanali levikut MeeTS §-s 19 toodud alusel (muu hulgas juhul, kui kanal õhutab vihkamist või kutsub üles õigusrikkumisele). Kui tegu on mõne Euroopa Liidu liikmesriigi jurisdiktsiooni all oleva telekanaliga, tuleb selle vastuvõtmist ja taasedastamist piiravate sammude astumisel järgida Euroopa Liidus ettenähtud aluseid ja mehhanisme, teavitades oma sammudest seda telekanalit, selle riigi regulaatorasutust, telekanali taasedastajat ja Euroopa Komisjoni, kellel on õigus hinnata teleprogrammide vastuvõtmise ja taasedastamise vabadust piiravate sammude adekvaatsust. Selline tegutsemismudel on üldjuhul küllalt aeganõudev ega ole kriisioludes efektiivne.</p>	<p>1. õiguslik analüüs. Analüüsida võimalusi piirata riigi julgeolekut ohustavate meediakanalite, sotsiaalmeedia ja muu sõnavabaduse vorme ning levikut Eesti territooriumil tavakorra ajal ja eriti erikorra ajal.</p>	JUM	MKM; KUM; Riigikantsel ei	2016/03
		<p>2. tegevuskava. Kui analüüsi tulemusena ilmnevad olulised probleemid, mille lahendamiseks Euroopa Liidu õiguses regulatsioon puudub ning mida siseriikliku regulatsiooniga ei saa lahendada, siis algatada menetlus Euroopa Liidu õiguse muutmiseks.</p>	JUM	VÄM	vastavalt analüüsile
		<p>3. väljatöötamiskavatsus. Analüüsist nähtuvate probleemide kohta, mida on võimalik siseriikliku õiguse abil lahendada, lahendusvariantide ja nende mõju kohta koostatakse väljatöötamiskavatsus. (vajadusel)</p>	JUM	KAM; SIM;	vastavalt analüüsile
		<p>4. eelnõu ja seletuskiri. Väljatöötamiskavatsusest (p. 2.8.3) ja laekunud märkustest lähtuvalt koostatakse eelnõu ja seletuskiri. (vajadusel)</p>	JUM	KAM; SIM	vastavalt analüüsile

	Ühtlasi saab sideettevõtja Tehnilise Järelevalve Ameti ettekirjutuse sellega mitterõustumisel kohtus vaidlustada. Sideteenuste piiramise osas analüüsitakse vastavalt ESS muutmise vajadust. Kriiside ajal levib üha enam teavet nutiseadmete kaudu ning sotsiaalmeedias. Seetõttu on oluline analüüsida mitte ainult konventsionaalsete kanalite, vaid ka uute andmevahetuskanalite kasutamise ja neile ligipääsu piiramist.				
	9. elanikkonnakaitse õiguslik reguleerimine. Kehtivas õiguses ei ole üheselt määratletud, millised on elanikkonnakaitsega seotud tegevused ja erinevate asutuste elanikkonnakaitsealased ülesanded elutähtsate teenuste katkestuste ajal ning sõjaliste ohtude korral. Elanikkonnakaitse rakkerühma tehtav sisuline elanikkonnakaitse küsimuste analüüs annab elanikkonnakaitse kontseptsiooni näol sisendi elanikkonnakaitsega seotud spetsiifilisemate õiguslike küsimuste analüüsiks.	1. õiguslik analüüs. Analüüsida elanikkonnakaitse rakkerühma koostatud elanikkonnakaitse kontseptsiooni alusel kehtivat õigust ning selgitada välja reguleerimise vajadus.	JUM	SIM ja JUM	2017/05
		2. väljatöötamiskavatsus. Õigusliku analüüsi põhjal koostada vajadusel vajalike eelnõude muutmise väljatöötamiskavatsused.	JUM	SIM ja JUM	2017/11
		3. eelnõu ja seletuskiri. Väljatöötamiskavatsusest ja laekunud märkustest lähtuvalt koostada vajalikud eelnõud ja seletuskirjad (vajadusel).	JUM	SIM ja JUM	2018/11
	10. tasude vähendamine, hüvitised ja tagatised erikordade ajal. Igapäevaselt moodustavad erinevad toetused ja hüvitised märkimisväärse osa riigieelarvest. Toetusi, hüvitisi ja pensione makstakse seaduste alusel riigieelarvelistest vahenditest. Need on näiteks ühekordne hüvitis hukkimise või töövõimetuse korral, vanemahüvitis, haigushüvitis, töötutoetus, vanaduspension, eripensionid, toitjakaotuspension, töövõimetuspension (uus loodav töövõimetoetus), tervishoiuteenuste tagamine rahalise piirmäära ulatuses, sotsiaalteenuste tagamine rahalise piirmäära ulatuses. Juhul, kui on ohus riigi iseseisvus ja territoriaalne ühtsus, paljude inimeste elud või sisejulgeolek, siis on vajalik suunata kõik võimalikud ressursid, sh	1. õiguslik analüüs. Hinnata erinevate teenuste, toetuste ja tasude vähendamise, sh makstava palga vähendamise, mõju inimeste majanduslikule toimetulekule kriisi ajal ning seda, milliseid meetmeid võib kasutada negatiivse mõju vähendamiseks.	SOM;	JUM; RAM	üldine
		2. õiguslik analüüs. Hinnata erinevate tasude, palkade vms vähendamise võimalusi, sellega seotud finantsteenuste täitmise võimatuse tagajärgi ja kompenseerimise võimalusi.	JUM; RAM	teised ministereeriumid	üldine

	<p>finantsvahendid, riigi toimimise tagamiseks. Sellega on seondud on finantsteenuste lepingutega võetud kohustuste vähendamine või peatamine töötasu või toetuste vähendamise korral. Oma olemuselt on erakorraline olukord või sõjaolukord klassikalised väeramatu jõu olukorrad ja seega tsiviilõiguslike kohustuste rikkumise vabandatavuse alused (vastavalt VÕS § 103). Kohustuse rikkumine on vabandatav, kui võlgnik rikkus kohustust väeramatu jõu tõttu. Samas juhul, kui riigi poolt makstavaid toetusi või ka tööandjate poolt makstavaid tasusid vähendatakse, oleks ebaproportsionaalne, kui laenu võtnud inimesed peaksid kandma tõendamiskoormust seoses kohustuste rikkumisega või taotlema kohustuste täitmise pikendamist, ilma, et kehtiv õigus laenuvõtjat nõ ei toeta. Reguleerimisel võivad muutuda intressimarginaalid (need võivad suurenedada).</p>	<p>3. väljatöötamiskavatus. Analüüsi põhjal selgitatakse välja peamised probleemid ning nende lahendamise võimalused ning hinnatakse lahenduste võimalikku mõju.</p> <p>4. eelnõu ja seletuskiri. Väljatöötamiskavatsuse (p 2.10.3) ja laekunud märkuste põhjal koostada terviklik regulatsioon isikute sotsiaalse ja majandusliku toimetuleku tagamiseks (seaduse eelnõu ja seletuskiri).</p>	<p>SOM; JUM; RAM</p>	<p>teised ministeeriumid</p>	<p>üldine</p>
<p>3. Projektiga seotud üksiküsimused ja kiireloomulised probleemid.</p>	<p>1. riigikaitseamete ja töökohtade arvestus. RiKS näeb ette riigikaitseamete töökohtade, mis tuleneb töö- või teenistussuhtest. Riigikaitseamete töökohtade ulatuse määramisel hinnatakse olukorrast lähtuvalt, milline on tööjõu vajadus põhitegevuste toimimise tagamiseks. RiKS-i kohaselt on riigikaitseamete ülesannetega ameti- või töökohtade isik vabastatud mobilisatsioonist (ei ole välistatud, et ilmneb vajadus lisada ka neile muudes seadustes täiendavaid soodustusi, vabastusi, tagatise vms). Samuti on isikul kohustus mitte privileeg teha tööd, mistõttu on vajalik isikute ja ametikohtade üldine arvestus, et välistada kõnealuste sätete kuritarvitamist. Praegu on olemas eelkõige arvestuse pidamiseks vaid nende ameti- ja töökohtade osas, mille üle peetakse arvestust riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogus. Muude ameti ja töökohtade osas ei nõustunud RaM arvestuse pidamisega töötamise registris. KaM-i arvates ei ole KVK-registri laiendamine põhjendatud, sest sellisel juhul ei ole enam tegemist kaitseväekohustuslaste registriga, kui selles peetakse arvestust lisaks kaitseväekohustuse täitmist puudutavale</p>	<p>1. õiguslik analüüs. Leida üldine riigikaitseamete ja töökohtade arvestamise võimalus, millega ei kaasneks märkimisväärset halduskoormuse kasvu kolmandatele isikutele.</p> <p>2. määruse väljatöötamine. Määruse tasemel määratakse kindlaks arvestuse pidamise tingimused ja kord.</p>	<p>KAM; RAM</p>	<p>SIM</p>	<p>eraldi</p>
			<p>KAM; RAM</p>	<p>SIM</p>	<p>eraldi</p>
					<p>eraldi</p>

	teabele ka kõikide Eestis olevate riigikaitseametite ameti- ja töökohtade ja neil töötavate isikute kohta.				
	<p>2. töö- ja puhkeaja arvestuse pidamine. RiKS-i menetlemise ajal tegi SiM ettepaneku täiendada ErSS-i, avaliku teenistuse seadust (edaspidi ATS) ning töölepingu seadust (edaspidi TLS) sätetega, mis võimaldaksid riigi kaitseeseisundi ajal või riigi julgeolekut või avalikku korda ähvardava vahetu ohu korral viia ametniku ja töötaja ette teatamata üle summeeritud tööajale. Samuti ei kohalduks sel juhul riigi kaitseeseisundi lahendamise või ohu tõrjumisega seotud ametnikule ja töötajale tavapärane puhkeaeg ning talle oleks võimalik kohaldada valveaega. Tööaega puudutava ettepaneku järgi oleks riigi kaitseeseisundi ajal või vahetu ohu korral riigi julgeolekule või avalikule korrale võimalik kehtestada ametnikule ja töötajale ette teatamata summeeritud tööajale üleminek. Kehtiva ATS-i sõnastuse järgi tuleb ametnikule teatada summeeritud tööajale üleminekust ette vähemalt kümme kalendripäeva enne arvestusperioodi algust ja TLS-i järgi tuleb töötajale ette teatama tööajakava teatavaks tegemise tingimused ja tööajakava. Valveaega puudutava ettepaneku järgi ei rakendataks kaitseeseisundi ajal või vahetu ohu korral riigi julgeolekule või avalikule korrale, mille lahendamise või ametnik või töötaja seotud, talle valveaja kohaldamisel igapäevase ja igapäevase puhkeaja piiranguid, ehk ei kehtiks säte, mille kohaselt tuleks valveaja kohaldamisel tagada igapäevase ja igapäevase puhkeaja kasutamise võimalus. Teise valveaega puudutava ettepaneku kohaselt võib elutähtsa teenuse osutaja ametnikule või töötajale kohaldada valveaega kestusega kuni 250 tundi ning neid tunde ei arvata tööaja hulka. Asjaomased ministriumid (SoM, RaM ja JuM) hindasid esialgse sõnastuse ettepaneku ebaselgeks ning liiga laiaks. Lepiti kokku, et seaduse muutmise vajadust ja sellest tulenevaid sõnastusi täpsustatakse ministriumide koostöös. Konsensuse saavutamisel esitatakse vajalikud seadusmuudatused.</p>	1. õiguslik analüüs. Asjaomastel ministriumidel analüüsida täpsemalt vajadust kehtestada ametnikele ja töötajatele puhkeaja piirangud riigi julgeolekut ähvardava ohu korral.	SOM; RAM	SIM	eraldi
		2. väljatöötamiskavatus. Analüüsist tulenevalt määratleda probleemid, millal on vaja puhkeajaga piirata ning milliste ametikohade osas ei ole võimalik eesmärki saavutada kehtiva õiguse raames ning hinnata selle mõju.	SOM; RAM	SIM	eraldi
		3. eelnõu ja seletuskiri. Väljatöötamiskavatsuse ja sellele laekunud märkuste alusel koostada eelnõu ja seletuskiri vastavate seaduste muutmiseks.	SOM; RAM	SIM	eraldi

<p>5. sisepiiri ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve regulatsioon. Maaeluministeerium on leidnud, et tuleks analüüsida, mida toob endaga kaasa julgeoleku kaalutlustel sisepiiri taastamine ning selle kehtestamisega taastatav piirikontroll veterinaar- ja fütosanitaarkontrolli teostamisele. Siseministeerium leidis, et sisepiiri taastamise küsimust tuleks analüüsida laiemalt, kui veterinaar- ja fütosanitaarkontrolli teostamine. Sisepiiril piirikontrolli kehtestamisel laieneb piiriületusele ja riigipiiri valvamisele täiel määral välispiiri ületamise regulatsioon s.t kogu protsess, sh dokumentide kontroll, riiklik järelevalve, ebaseadusliku piiriületuse tõkestamine piiripunktide vahelisel alal jmt. Justiitsministeerium toetab Siseministeeriumi ettepanekut kitsendades seda eelkõige riikliku järelevalve teostamisele sisepiiri taastamise korral. Siseministeerium saab selle teema raames käsitleda ka neid piirikontrolli ja piiri valvamisega seotud küsimusi, mis on enam seotud riikliku järelevalve ja teiste ministeeriumite ülesannetega.</p>	<p>1. õiguslik analüüs. Analüüsida piirikontrolli ja sisepiiri riigipiiri valvamise kehtestamisel riikliku järelevalve teostamise regulatsiooni riigipiiri seaduses, politsei- ja piirivalveseaduses ja valdkondlikes eriseadustes ning võimalikku puutumust korrakaitseadusega.</p>	SIM ja JUM	ministeeriumid	üldine
	<p>2. väljatöötamiskavatsus. Sõltuvalt analüüsi tulemustest koostada eraldi väljatöötamiskavatsus riigipiiri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse koostamiseks osas, mis puudutab riikliku järelevalve teostamist riigipiiril, eelkõige sisepiiril seoses piirikontrolli ja riigipiiri valvamise taastamisega.</p>	SIM ja JUM	ministeeriumid	üldine
	<p>3. eelnõu ja seletuskiri. Sõltuvalt analüüsi tulemustest ja väljatöötamiskavatsusele saadud tagasisidest koostatakse vajadusel eelnõu ja seletuskiri riikliku järelevalve teostamisest riigipiiril, eelkõige sisepiiril piirikontrolli ja riigipiiri valvamise taastamisel.</p>	SIM ja JUM	ministeeriumid	üldine

